

OŚRODEK DOKUMENTACJI

ZABYTEKÓW W WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

Nr
5624KUJAWSKO-
POMORSKIE

1. Obiekt 458/1

KOŚCIÓŁ PAR. P.W. WNIEBOWZIĘCIA NMP

2. Czas powstania

XIV/XV w.
1796r.

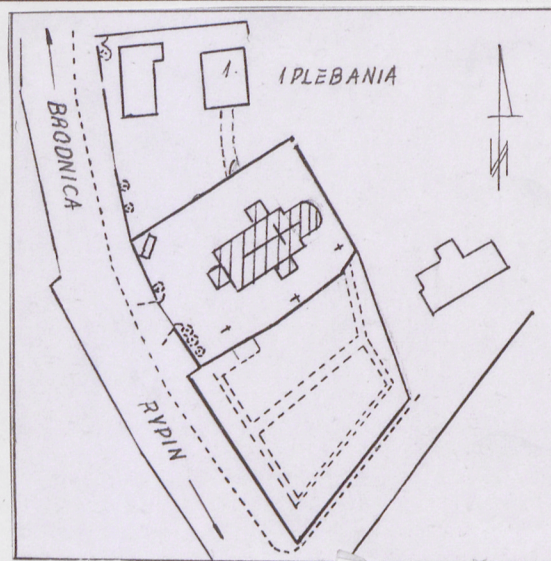
3. Miejscowość

O S I E K R Y P I Ń S K I

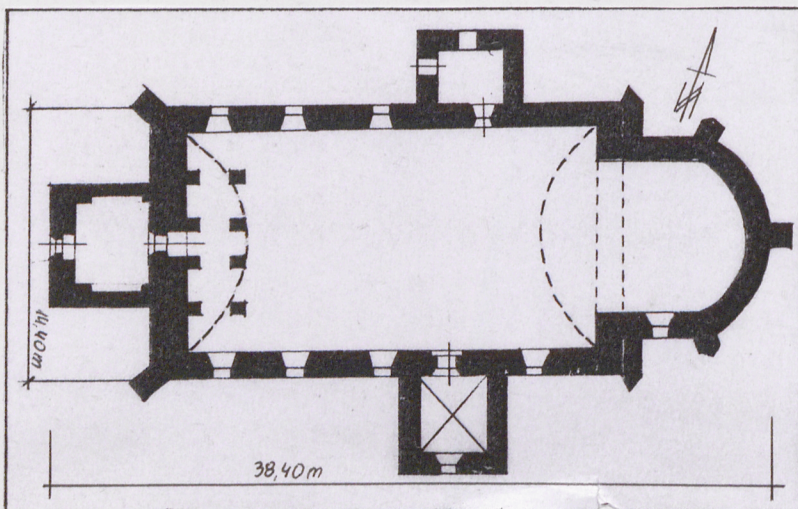
11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

Elewacja południowa

Plan sytuacyjny - skala 1:2000

Rzut - skala 1:400

plan orientacyjny -
skala 1:25 000

4. Adres

87-340 Osiek Rypiński

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo toruńskie

gmina Osiek Rypiński

pow. BRODNICA

6. Poprzednie nazwy miejscowości

1303-Bona in Ozzek, 1378-

Ossek, 1441-Ossyek, 1515-

Osszyek, 1564-Osiek

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975 r.

województwo bydgoskie

powiat Rypin

8. Właściciel i jego adres

Par. p.w. Wniebowzięcia

NMP w Osieku Rypińskim

Diecezja Płocka

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr A/256/110 data 31.03.1927

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu.

Autorzy obiektu nieznani.

Wieś wzmiankowana w 1230r., w tym czasie leżała prawdopodobnie w obrębie Ziemi Michałowskiej. W 1303r. zagarnia ją książę dobrzyński Ziemowit, w związku z czym nie dostaje się pod władanie Krzyżaków. W 1564r. w posiadaniu Jana kasztelana chełmińskiego, Jakuba Dulskiego, Mikołaja Nałęcz, Jana starosty pińskiego. Od końca XVIIw. w posiadaniu Sierakowskich, których dwór położony w zachodniej części wsi rozebrano w 2 poł. XIXw.

Kościół p.w. Wniebowzięcia N.P. Marii zbudowany na przełomie XIV/XVw. jest zapewne drugą świątynią pobudowaną na tym miejscu. Pierwsza wzmianka dotycząca kościoła pochodzi z 1407r. Od XVIw. wiadomo, że był pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP. W 1796r. powiększono kościół o prezbiterium /proboszczem wówczas był ks. kan. Konstanty Pomianowski/, opięte skarpami w 2 poł. XIXw. Prawdopodobnie pod koniec XVIIIw. także sufit drewniany płaski został zamieniony na sklepienie kolebkowe. W rezultacie tej przebudowy powstały liczne pęknięcia ścian.

Od strony zachodniej zdominowany przez czterokondygnacyjną wieżę z ostrołukowym portalem z przełomu XIV/XVw.

Kondygnację najwyższą wieży nadbudowano w XVIIIw. lub na pocz. XIXw.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

SYTUACJA

Kościół usytuowany w centrum wsi Osiek Rypiński, na niewielkim wzniesieniu, przy drodze Brodnica - Rypin. Ogrodzony murem kamiennym. W obrębie ogrodzenia znajduje się cmentarz parafialny oraz dzwonnica. Poza ogrodzeniem, od strony północnej usytuowano budynek tzn. starej plebanii w jej sąsiedztwie budynek nowej plebanii. Od strony południowej znajduje się ogrodzony siatką, drucianą park przykościelny.

MATERIAŁ I KONSTRUKCJA

Fundamenty - z kamienia polnego

Ściany - do połowy wysokości z kamienia polnego, powyżej z cegły palonej, pełnej o układzie gotyckim, we wnętrzu tynkowane. Prezbiterium, zakrystia i kruchta boczna tynkowane z zewnątrz. Portal zewnętrzny oraz portale we wnętrzu z użyciem cegły profilowanej.

Sklepienia, stropy - w nawie sklepienie kolebkowe, krążynowe, odeskowane podwieszone do konstrukcji dachowej, w prezbiterium sklepienie kolebkowe z lunetami, w zakrystii sklepienie krzyżowe, w kruchcie wejściowej i kruchcie bocznej strop drewniany.

Pokrycie dachu - wszystkie połacie dachu kościoła oraz dzwonnicy kryte blachą stalową ocynkowaną

Posadzki, podłogi - w nawie, prezbiterium, kruchtach i zakrystii posadzka marmurowa, wieża /1 piętro/ oraz chór muzyczny - podłoga z desek biała.

Schody - betonowe, jednobiegowe /zewnętrzne/, oraz drewniane, drabiniaste, jednobiegowe /wieża/.

Otwory okienne i drzwiowe - otwory okienne zamknięte łukiem koszowym, łukiem ostrym, odcinkowym i półkoliście.

Otwory drzwiowe o zwieńczeniu prostym i ostrołukowym. Okna nawy i prezbiterium wypełnione barwnym szkłem połączonym ołowianymi ramkami osadzonymi między żelaznymi szczeblinami. pozostałe szklone w szczeblinach drewnianych. Drzwi zewnętrzne, główne klepkowe, dwuskrzydłowe, zawiasy pasowe, pozostałe, ramowo - płycinowe, jednoskrzydłowe.

RZUT

Kościół orientowany. Korpus nawowy na rzucie wydłużonego prostokąta, z krótkim, węższym prezbiterium zamkniętym półkoliście od strony

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
4500m ³	350m ²	Kościół parafialny	Kościół parafialny
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja -1952r wieża otrzymała 12 ściąg, nawa 5 ściąg, prezbiterium opasano żelazną sztabą i zamurowano -1953-5 odnowiono wnętrze, polichromię wyk. Bogusław Marschal -1981r. założono nową instalację elektryczną, zainstalowano nowe okna na wieży -1982r. położono blachę ocynkowaną na całym kościele i dzwonnicy -1983r. zainstalowano w kościele system alarmowy, wentylatory, elektr. piece akumulacyjne -1984r. w kościele położono marmurową posadzkę 1985r. wnętrze kościoła otrzymało polichromię wyk. przez p. Drapiewskiego z Poznania, położono posadzkę marmurową w obydwóch przybudówkach -1987 ogrodzono metalowymi przęsłami odzyskany park przy kościele -1990r. sprawiono kamienny ołtarz polowy w parku przy kościele, zbudowano z cegły 15 kaplic różańcowych 1991r odnowiono prezbiterium i główne wejście w kościele, opatrzone blachą słupy przyporowe przy kościele		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycia dachu, wyposażenie i instalacje) Stan zachowania kościoła dobry. Ściany zewnętrzne, wewnętrzne, sklepienia, stropy, w dobrym stanie. Więźba dachowa w dobrym stanie /bez zagrzybień/. Pokrycie dachu w dobrym stanie.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie W latach 80-tych i 90-tych przeprowadzono remont kościoła. Zaleca się utrzymać kościół w obecnym stanie, poprzez bieżące remonty, bez zmiany ogólnego charakteru i gabarytu.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

ADP /Archiwum Diecezjalne w Płocku/, Akta wizytacji (1597), sygn. 1, k.202-203; (1623) sygn. 11.k.13; (1693) sygn. 47; sygn. 260; sygn. 408, k.107.
ADP /Akta Parafii Osiek Rypiński/, sygn. 582
APO /Archiwum Parafii Osiek/, Księgi wizytacji biskupich i dziekańskich parafii osieckiej pod Brodnicą od roku 1893 (zaprowadzone przez ks. Walentego Załuskiego)

22. Bibliografia

- M. Grzybowski, A. Mietz, J. Pakulski, M. Pawlak, Osiek Rypiński. Dzieje parafii i gminy. 1994r.,s.75n
- Katalog zabytków sztuki w Polsce, T.XI, woj. bydgoskie, z.12, powiat rypiński, Wa-wa 1971r., s. 5-7
- Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, Wa-wa 1886r.,s.628 (t.VII)
- S. Kozierowski, Badania naz topograficznych na obszarze dawnej wschodniej Wielkopolski, T.1, Poznań 1926r., s. 316
- W. Załuski, Szkic monograficzny kościołów dekanatu

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowania, sygnatury)

rypińskiego diecezji płockiej. Płock 1909r., s.16-20
również w tej publikacji fot. kościoła w Osieku Wielkim pod Brodnicą, od str. poł.-zach./wieża/
i fot. kościół i dzwonnica w Osieku Wielkim od strony południowej. Fotografie z ok. 1900r.

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst mgr Marzena Stocka, X.1998r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr Marzena Stocka, X.1998r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. mgr Marzena Stocka, X.1998r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów zbiory prywatne autora

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

4

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Osiek Rypiński	Kościół parafialny	c.d. pkt 12,13

c.d. pkt 12

Wieża do 1823r. pełniła rolę dzwonnicy. Po bokach wieży półszczyty silnie przekształcone w 2.poł. XIXw. Kruchta południowa zapewne z XVIIw., w XIXw. przekształcona na zakrystię. Kościół odnowiony w 1 poł. XIXw., staraniem Kajetana Sierakowskiego, senatora Królestwa Polskiego; w tym czasie wzniesienie zakrystii i chóru muzycznego /1847/. Restaurowany w 1893r. W 1823r. zbudowano obok kościoła dzwonnice. Data na chorągiewce: 1823r., wskazuje rok budowy a data: 1860r. umieszczona wewnątrz, dotyczy odnowienia dzwonnicy. Dzwonnica fundacji Kajetana i Heleny hr. Sierakowskich. Plebania wybudowana w 1839r., staraniem i kosztem hr. Heleny Sierakowskiej, kolatorki lubowidzkiej i osieckiej. Plebania stanęła nie opodal kościoła w ogrodzie owocowym, założonym przez ks. Bronowskiego. Odnowiona w 1860r. przetrwała do naszych czasów.

Pierwotnie kościół zbudowany był całkowicie w stylu gotyckim, dopiero późniejsze lata, a szczególnie wiek XVII przyniosły zmiany, które utrwaliły styl barokowy we wnętrzu kościoła. Do dziś można zauważyć ślady dawnych okien gotyckich, a także parę blend ostrołukowych, w kruchcie pod wieżą portal ostrołukowy, w obramieniu profilowanym z formowanej cegły, a w ścianach bocznych półkoliście zamknięte wnęki.

Kościół zbudowany w stylu gotyckim, dzwonnica i plebania w stylu klasycystycznym.

c.d.

RZUT

wschodniej, od strony zachodniej prostokątna wieża. Do korpusu nawowego od strony północnej przylega kruchta wejściowa, od strony południowej zakrystia. Obie przybudówki na rzucie prostokąta. Dzwonnica na rzucie prostokąta.

Wkładkę założył: mgr Marzena Stocka, X. 1998r.
(imię, nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów: zbiory prywatne

BRYŁA

Kościół kryty dachami osobnymi dla korpusu i prezbiterium - dwuspadowymi. Zakrystia południowa, kryta dachem dwuspadowym, kruchta boczna kryta dachem trójspadowym. Wieża hełmem namiotowym, z ośmioboczną latarnią zwieńczoną kopulasto. Korpus nawowy od strony zachodniej opięty skośnymi skarpami i zwieńczony półszczytami, od strony wschodniej skarpami przylegającymi do ściany korpusu, i zwieńczony trójkątnym szczytem. Prezbiterium węższe i niższe od korpusu nawowego, z półkolistym zamknięciem, opięte trzema skarpami. Zakrystia południowa, opięta skarpami w narożach i zwieńczona trójkątnym szczytem. Dzwonnica zwieńczona daszkiem czterospadowym, na nim poprzecznie ustawiona wysoka, prostokątna nadstawa, zakończona daszkiem z chorągiewką z datą 1823r.

ELEWACJE

Elewację zachodnią /frontową/ stanowi wieża, po bokach ściany nawy zwieńczone półszczytami, do połowy wysokości ścian narożne, jednouskokowe skarpy. Wieża o czterech kondygnacjach. Dolna kondygnacja z kamienia polnego, w narożach i obramieniach okien cegła, na osi portal ostrołukowy, wielouskokowy, ponad nim okno zamknięte koszowo z uskokiem. Druga i znacznie wyższa trzecia kondygnacja, wydzielone fryzami opaskowymi, z wysoką blendą zamkniętą dwułuczem ostrym, przechodzącą przez obydwie kondygnacje i mieszczącą w drugiej kondygnacji pojedyncze, w trzeciej parzyste okna ostrołukowe; po bokach blendy środkowej w każdej kondygnacji pary blend ostrołukowych. W kondygnacji najwyższej, niskie okno zamknięte półkoliście z uskokiem. Elewacje pn. i pd. wieży, powyżej pierwszej kondygnacji rozwiązane analogicznie.

Elewacja południowa, do połowy wysokości z kamienia polnego, powyżej ceglana, w zwieńczeniu gzyms uskokowy. Czteroosiowa, okna zwieńczone łukiem koszowym, ujętym ceglany ostrołukiem. Pomiędzy trzecią a czwartą osią /od zach./ zakrystia, jednoosiowa, opięta w narożach jednouskokowymi skarpami, zwieńczona trójkątnym szczytem. Ściana południowa prezbiterium jednoosiowa.

Elewacja wschodnia prezbiterium, w zamknięciu opięta trzema skarpami, w skarpach wnęki. Do ściany wschodniej nawy /na całej jej wysokości/ przylegają jednouskokowe skarpy, powyżej których szczyt wschodni nawy, trójkątny, z blendami zamkniętymi półkoliście i kolistą w zwieńczeniu.

Elewacja północna - prezbiterium jednoosiowe, ściany nawy poniżej otworów okiennych z kamienia polnego, powyżej ceglana, w zwieńczeniu gzyms uskokowy. Elewacja czteroosiowa, Pomiędzy pierwszą

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Osiek Rypiński	Kościół parafialny	c.d. pkt 13

c.d. pkt 13

Pomiędzy pierwszą a drugą osią /od zach./, dwie ostrołukowe wnęki /zamurowane otwory okienne/, pomiędzy trzecią a czwartą osią kruchta wejściowa, jednoosiowa. Okna elewacji rozstawione nierównomiernie.

Dzwonnica z dwiema głębokimi arkadami zamkniętymi półkoliście. Ściany podzielone poziomymi pasami w tynku - zwieńczone belkowaniem z gzymsem kostkowym. Nadstawa z półkoliście zamkniętą arkadą i pasami tynku.

WNĘTRZE

Chór muzyczny murowany, wsparty na trzech arkadach filarowych, nie wypełniających całej szerokości nawy, z parapetem zwieńczonym gzymsem kostkowym. Tęcza zamknięta półkoliście. W kruchcie pod wieżą w ścianach bocznych półkoliście zamknięte wnęki.

WYPOSAŻENIE

Ołtarz główny barokowy z 1693r., z rzeźbami św. Jana Chrzciciela i Katarzyny w górnej kondygnacji, oraz bramkami po bokach, dodanymi w 1. poł. XIXw.; w polu środkowym obraz Małej Św. Rodziny, tzw. Matki Boskiej Osieckiej, być może szkoły flamandzkiej z pocz. XVIIw., na prawej bramce obraz św. Anny Nauczającej Marię z 1. poł. XIXw.; tabernakulum z 1. poł. XIXw.; na ołtarzu i w gablotach liczne plakietki wotywnie od XVIIw., oraz sukienka obrazu odlana w 1693r. z wotów. Dwa ołtarze boczne z 1. poł. XIXw., z naddatkami z pocz. XVIIIw. Ambona rokokowa z 2. poł. XVIIIw. z płaskorzeźbami czterech ewangelistów na parapecie a na baldachimie rzeźba Dzieciątka Jezus na globie. Chrzcielnica klasycystyczna z 1845r., marmurowa. Baldachim nad tronem rokokowy z 2. poł. XVIIIw., zwieńczony rzeźbą anioła. Dwa feretrony barokowe z 1. ćw. XVIIIw. z obrazami

Wkładkę założył: mgr Marzena Stocka, X. 1998r.
(imię, nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów: zbiory prywatne

c.d. wyposażenie

mal. na blasze: św. Mikołaja i św. Rocha; 2. Matki Boskiej Różańcowej i św. Anny nauczającej Marię.

Zespół portretów kolatorów mal. na blasze: 1. Teodora Sierakowskiego kasztelana słońskiego; Marianny Sierakowskiej kasztelanowej słońskiej; 3. Anny Teodory Sierakowskiej kasztelanowej słońskiej; ~~Hele~~ny z Dzieduszyckich Sierakowskiej żony Kajetana; 5. Kajetana Sierakowskiego senatora Królestwa Polskiego; wraz z poprzednim we wspólnej ramie; 6. Mariana Pydynkowskiego rządcy dóbr osieckich.

Krucyfiksy: 1. ołtarzowy barokowy z XVIIIw.; 2-3 barokowo-ludowe z XVIII-XIXw. Tablice: 1. nagrobna Teodory z Powalskich 1-o voto Sierakowskiej 2-o voto Bromirskiej, sędziny dobrzyńskiej, marmurowa, inskrypcyjna; 2. nagrobna Kajetana Sierakowskiego senatora Królestwa Polskiego z herbami Ogończyk (Sierakowskich) i Sas (Dzieduszyckich), klasycystyczna, inskrypcyjna, z czarnego marmuru; 3. inskrypcyjna na pamiątkę odnowienia kościoła w 1847r. kosztem Kajetana Sierakowskiego. Monstrancja barokowa z 2. poł. XVIIw. z cechą miejską Brodnicy i imienną C S lub G S. Kielichy barokowe: 1. z 2. poł. XVIIw. z symbolami Męki Pańskiej na stopie; 2. z 1. poł. XVIIIw., gładki. Puszka barokowa z 1. poł. XVIIIw. z nowszą pokrywą. Pacyfikał z 2. poł. XVIIw., ofiarowany przez Pawła Kujawę ze Strzyg. Kociołek na wodę, miedziany z 1. poł. XIXw. Ornat biały z pocz. XIXw.

INSTALACJE

Elektryczna, odgromowa.

1. Miejscowość

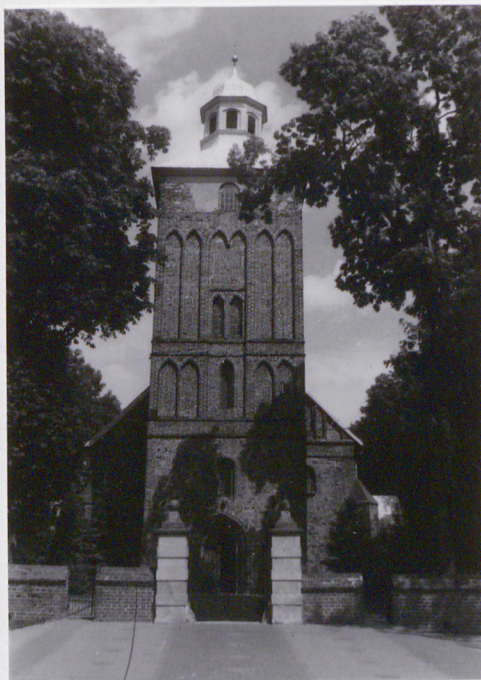
Osiek Rypiński

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

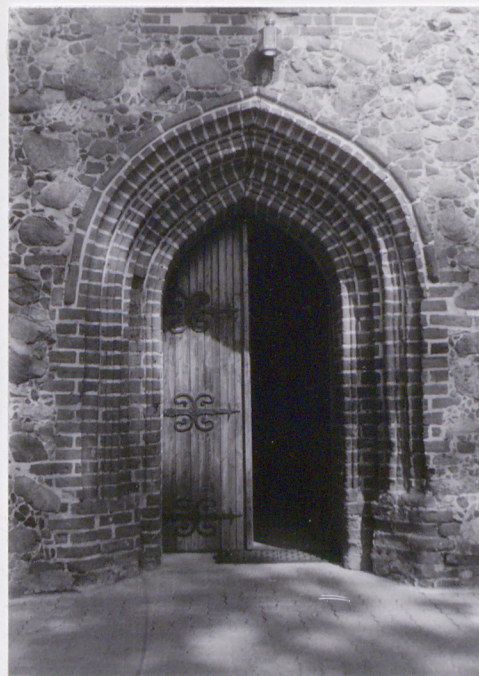
Kościół parafialny

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

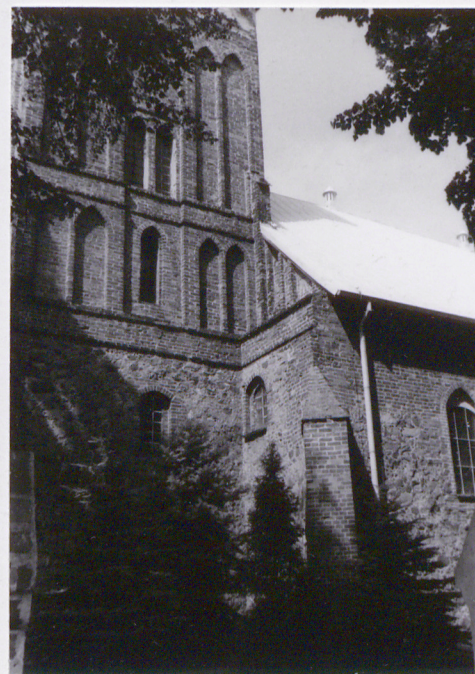
zdjęcia

Elewacja zachodnia

Portal główny

Fragment elewacji
południowej

Prezbiterium
od str. pd.

Wkładkę założył: mgr Marzena Stocka, X.1998r.
(imię, nazwisko, data)

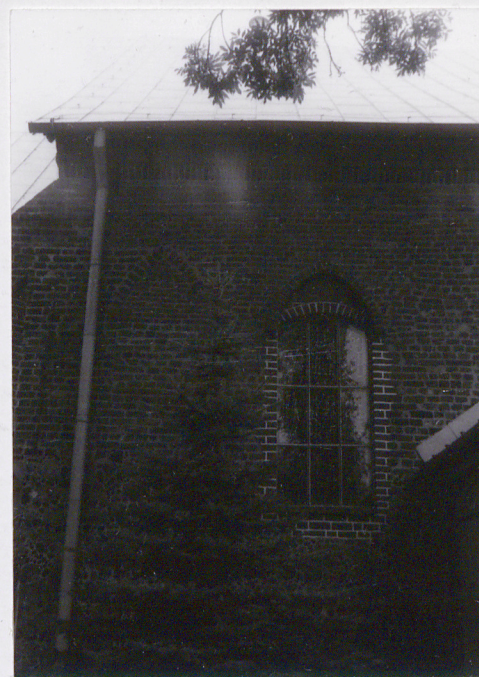
Miejsce przechowywania negatywów: zbiory prywatne

Wieża - str. pn.

Prezbiterium i szczyt wsch.

Fragment elewacji pn.

Kruchta boczna

Elewacja północna

Dzwonnica

Fragment elewacji północnej

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Osiek Rypiński	Kościół parafialny	Zdjęcia

Portal w kruchcie wejściowej

Schody na wieżę

1 kondygnacja wieży

Więźba dachowa

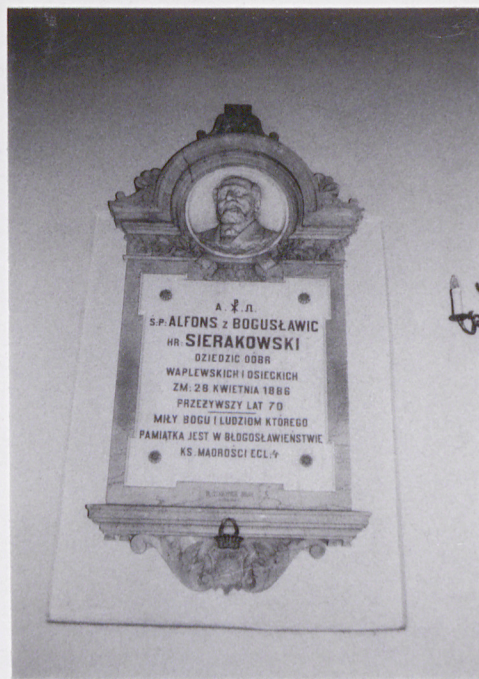
Wkładkę założył: mgr Marzena Stocka, X.1998r.
(imię, nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów: zbiory prywatne

Zakrystia

Tablica nagrobna

Wnętrze z widokiem na chór muz.

Ambona

Wnętrze z widokiem na
prezbiterium

Chór muzyczny